



BOSHLANG'ICH SINFLARDA MATEMATIKA DARSLARINI ZAMONAVIY METODLAR ASOSIDA TASHKIL ETISH

Jumayeva Salima Mamadiyevna

Denov tumanidagi 32- o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich ta'lim
o'qituvchisi

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-yanvar 2023 yil

Ma'qullandi: 14-yanvar 2023 yil

Nashr qilindi: 17-yanvar 2023 yil

KEY WORDS

«Rasmlı rebus» , kompyuter ,
SMART , matematika , krasvord .

ABSTRACT

Hozirgi kompyuterlashgan internet tizimi tezlik bilan rivojlanayotgan zamonning yosh avlodlariga zamonga moslashgan holda yangicha dars tizimini joriy qilish lozimdir, chunki maktabdan tashqaridagi hayotda hamma internet tarmog'i bilan birga yashaydi. O'sib kelayotgan avlodni barkamol va aqlli qilib tarbiyalashda avvalo maktab tizimini tubdan o'zgartirib har bir fanlar uchun (SMART) xonalarni tashkil qilsak maqsadga muvofiq bo'lar edi. O'quvchilarni o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalangan holda planshetlar bilan darslar o'tilishini ta'minlasak va matematika fanidagi barcha mavzularni (SMART) xonalarda o'quvchilarni planshetlarda mustaqil ishlashlarini taminlasak bilim olishni samaradorligiga erishishimiz mumkin.

Innovatsion metodlar o'qish motivatsiyasini shakllantirishga katta yordam beradigan texnologiyadir. Biz hozir boshlang'ich sinflarda qo'llanadigan innovatsion usullar bilan tanishib chiqamiz. 1. «Rasmlı rebus» usuli. Mazkur metod asosan darsning "Mustahkamlash" qismida qo'lansa maqsadga muvofiq bo'ladi. Bu metod yordamida o'quvchilar shoir ijodiga doir asarlari rasmlarga qarab aniqlashi kerak bo'ladi. Masalan, rebusda baliqcha, hovuz, tilla tanga rasmlari aks etgan bo'lsa, demak bu yerda shoirning «Tilla baliqcha» she'ri tasvirlangan bo'ladi. Bu bolalarda aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishda qo'l kelishi mumkin. 2. «Tezkor savol-javob» metodi. Ushbu metodni biz darsning "O'tilgan mavzuni takrorlash va uyga vazifa so'rash" qismida qo'llashni lozim ko'rdik. O'quvchilarga o'tgan mavzun yuzasidan savollar beriladi. O'quvchilar esa savollarga tezkorlik bilan javob berishlari kerak bo'ladi. Bunda o'quvchilar javoblarini yozma tarzda berganlari maqsadga muvofiq, chunki bunda ularning o'z sheriklarining javoblarini o'zlashtirishi inobatga olinadi. 3. «Qiziqarli krossvord» metodi. Ushbu metod orqali o'quvchilar darsning "Yangi mavzu bayoni" qismida olgan bilimlarini mustahkamlashda qo'l kelishi mumkin. Ya'ni, bunda sinfdagi o'quvchilar guruhlarga bo'lingan holda ishlasalar samaraliroq bo'ladi. 4. "Loyiha" metodi. Mana shu metod biz darsning «Yakuniy qismi»da qo'llansa yaxshi bo'lardi. Chunki, darslikdagi o'tilgan o'qish uchun berilgan ma'lumotlar nisbatan kam hajmda hamda dars vaqtining chegaralanganligi bois, o'quvchilar keng va to'liq ma'lumotlar olishi qiyin bo'lishi mumkin. Ana shunday vaziyatlarda ushbu usul yaxshi samara berishi mumkin. "Loyiha" metodi o'quvchilarni mustaqil o'rganishga va izlanishiga turtki bera oladigan metoddir. O'qituvchi dars yakunida o'quvchilarga qiziq

bo'lgan mavzuni o'rta tashlaydi va sardori tayinlanadi. Keyingi darsgacha ularga berilgan topshiriqlar bo'yicha ma'lumotlar topish, so'ngra taqdimot loyihasini tayyorlash vazifasi yuklatiladi.¹

"Matematika fanini o'qitishda innovatsion yondashuvlar" - matematika fani o'qituvchilari malakasini oshirish kursining o'quv dasturi asosida tuzilgan bo'lib, u matematika fani o'qituvchilariga ta'limda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalarning mazmun va mohiyatini ochib beradi. Fanlarni o'rganish uchun kerak bo'ladigan ba'zi mobil ilovalardan namunalarini ko'rib chiqamiz. "Matematik topqirlik" og'zaki hisob-kitob qobiliyatini o'stirish ilovasi. Ilova tez hisoblash uchun mavjud algoritmlarni aks ettiradi. Har bir o'quvchi ularni o'rganishi mumkin, so'ngra nazariy bilimlarni amaliy mashqlarda mustahkamlashi, shu tariqa og'zaki hisoblash amaliy tajribalarini boyitishi mumkin. Bu ilovani yaratuvchilari og'zaki hisobda tarmoqdagi boshqa foydalanuvchilar bilan raqobat qilish imkonini ham hisobga olishgan. Matematika fanini o'qitishda noan'anaviy ta'lim yondashuvlari - agar biror tizimni yangilashga qaratilgan faoliyat qisqa muddatli, yaxlit tizim xususiyatiga ega bo'lib, faqatgina tizimdagi ayrim elementlarni o'zgartirishga xizmat qilsa u innovatsiya (yangilanish) deb yuritiladi. Bordi-yu, faoliyat ma'lum kontseptual yondashuv asosida amalga oshirilib, uning natijasi muayyan tizimning rivojlanishiga yoki uni tubdan o'zgartirishga xizmat qilsa, u innovatsiya (yangilik kiritish) deb ataladi.²

Didaktik darslikda foydalaniladigan kompyuter jarayonlarini tizimlashtirishga harakat qilaylik. Multimedia texnologiyalari tufayli talabalarda qiziqish va qiziqish uyg'otadi. U fikrlash faoliyatini faollashtiradi va o'tilgan materialni samarali o'zlashtirishga imkon beradi. Amalda ko'rsatish qiyin bo'lgan jarayonlarni modellashtirish va namoyish qilish imkonini beradi. Materialni o'zlashtirish tezligi bilan bir qatorda uni tushunish, tushunish o'qitishni yakka tartibda olib borish imkonini beradi. Matematika darslarida o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish maqsadida kompyuterdan foydalanishga e'tibor qaratamiz. O'qituvchi dars davomida o'quvchilarga ma'lum hajmdagi darslarni beribgina qolmay, balki ularda turli xil vositalar, jumladan, kompyuterdan foydalangan holda mustaqil ravishda boshqa ma'lumotlarni izlash istagini ham shakllantirishi kerak. Adabiyotlar tahlili va metodologiya: O'quvchilarning mustaqil bilim olish qobiliyati qanchalik yaxshi tashkil etilgan bo'lsa, dars shunchalik samarali va sifatli o'tadi. Kompyuter o'quvchilarning mustaqil ishlash qobiliyatini oshiradi, o'qituvchi esa o'tilgan materialni o'zlashtirish jarayonini turli yo'llar bilan boshqara oladi. "Matematikani o'qitishda innovatsion yondashuvlar" matematika o'qituvchilarining malakasini oshirish kursining o'quv dasturi asosida matematika o'qituvchilarini o'qitishdagi zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalarning mohiyatini ochib beradi.³

Matematika o'qitishda innovatsion yondashuvlar moduli bo'yicha o'quvslubiy majmua o'quvchiga yangi g'oyalar, me'yorlar, qoidalar, boshqalar tomonidan yaratilgan ilg'or g'oyalar, me'yorlar, qoidalarni tabiiy qabul qilish bilan bog'liq sifatlar, ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beruvchi tarbiyani yaratishga o'rgatadi. innovatsion ta'lim deb ataladi. Innovatsion ta'lim jarayonida qo'llaniladigan texnologiyalar innovatsion ta'lim texnologiyalari yoki ta'lim innovatsiyalari deb ataladi. Ta'lim innovatsiyasi - ta'lim sohasidagi yoki o'quv jarayonidagi muammoni yangicha yondashuv asosida hal etishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan, avvalgidan ko'ra samaraliroq natijani kafolatlay oladigan shakl, usul va texnologiya. Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan ta'lim innovatsiyalarini jahon ta'lim standartlari darajasida joriy etish va

ta'lim innovatsiyalarini joriy etish orqali har tomonlama yetuk ijodiy, boy ma'naviyatli, kasbiy, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni ta'minlash orqali ta'lim samaradorligini oshirish, ta'lim muassasalarining pedagogik xodimlari, Xususan, har bir fan o'qituvchisi mustaqillik g'oyasi ruhida tarbiyalangan barkamol shaxsni kamol toptirish kabi vazifalarni hal etishda o'zining pedagogik faoliyatini tubdan o'zgartirishi zarur. Mamlakatimiz bo'ylab umumta'lim maktablariga katta e'tibor qaratilib, maktablarimizni jahon andozalari darajasida jihozlash ishlari olib borilmoqda. Bugungi kunda uzluksiz ta'lim tizimidagi ta'lim muassasalari, jumladan, umumiy o'rta ta'lim maktablari o'qituvchilari oldida yangi vazifalar, ya'ni fanni o'zlashtirish sifatini oshirish vazifalari turibdi. Shu munosabat bilan matematika o'qitishda turli metodlardan foydalaniladiki, ularning asosiy maqsadi matematika o'qitishni joriy etish va o'zlashtirishdan iborat.⁴

Umumiy o'rta ta'lim maktablari boshlang'ich sinf matematika darslarini yangi pedagogik texnologiyalar va zamonaviy axborot texnologiyalari asosida o'tishda kompyuterlardan foydalanib, multimedia imkoniyatlari asosida dars o'tish noan'anviy dars turlaridan biri hisoblanadi. Ishda keltirilgan elektron ishlanma orqali boshlang'ich 3-sinf matematika darslarini kompyuter imkoniyatlaridan foydalanib maktabda dars o'tganimizda, olingan natijalar bo'yicha quyidagi xulosalarga keldik:

- elektron ishlanma imkoniyatlaridan foydalanib, o'quvchilarga mavzuni to'liq tushuntirish imkoniyati oshadi;
- harakatli tasvirlar va animatsiyalar o'quvchilarning tasavvurlarini kengaytitish uchun muhim rol o'ynaydi;
- dars o'tishda vaqtdan yutish imkoniyati tug'ildi, ya'ni mavzuning tushuntirilishiga va o'quvchilarning mavzuni o'zlashtirishlariga kam vaqt sarflandi;
- amaliy ishlarga, ya'ni misol va masalalar yechishga, hayotiy misollar keltirishga, o'quvchilar o'rtasida savol-javob o'tkazishga ko'proq vaqt qoladi;
- yuqoridagilar asosida, ularning bilim, ko'nikma va malakalari oshadi; barcha o'quvchilarni baholashga imkon tug'iladi, ya'ni misol va masalalarni yechishga baho qo'yilsa, uyga berilgan vazifalarni bajarishlariga qarab, test topshiriqlarini bajargach, ular jamlanib baho qo'yiladi;
- o'quvchilarning o'zlari mustaqil o'rganishlari uchun imkoniyat yaratiladi, ya'ni o'quvchi ushbu elektron ishlanmadan foydalanishi o'qituvchi ishtirokisiz mustaqil ravishda multimediyaga imkoniyatlaridaidan foydalanib mavzuni o'rganishi va yaxshi o'zlashtirishi mumkin.⁵

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. R.Mavlonova, N.X.Raxmonqulova. Boshlang'ich ta'limda innovatsiya. Metodik qo'llanma, TDPU, 2007.
2. Azizxo'jayev N.N. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - T., 2GG2. 8.Divanova M.S., Alimova S.Q., Alimov O.N. Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanish, 46 bet.
3. Jumayev M.E., Z.G. Tadjiyeva. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi "Fan va texnologiya", 2005. 312 bet.
4. Alixonov S. "Matematika o'qitish metodikasi" Qayta ishlangan II nashri. T., «O'qituvchi» 1997 va boshqalar elementar matematikadan masalalar.
5. Alixonov S. «Matematika o'qitish metodikasi». T., «O'qituvchi» 1998. 12.Azlarov T., Monsurov X. Matematik analiz. -T.: «O'qituvchi». 2001.